

Jogszabályi keretek összefoglalása

1. A jogi szabályozás háttere

Mielőtt tételesen felsorolnánk az Önkormányzatunk működését leginkább befolyásoló jogszabályokat, érintőlegesen bemutatjuk azoknak a kapcsolódását az önkormányzati tevékenységhez.

Magyarország Alaptörvénye az „Alapvetések” fejezet T) cikkében határozza meg a jogalkotás rendszerét és hierarchiáját. Eszerint:

„(1) Általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt, jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg. Sarkalatos törvény eltérően is megállapíthatja az önkormányzati rendelet és a különleges jogrendben alkotott jogszabályok kihirdetésének szabályait.

(2) Jogszabály a törvény, a kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a miniszteri rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete és az önkormányzati rendelet. Jogszabály továbbá a Honvédelmi Tanács rendkívüli állapot idején és a köztársasági elnök szükségállapot idején kiadott rendelete.

(3) Jogszabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”

Mindenképpen szólni kell arról, hogy az 1990-ben szabadon megválasztott Országgyűlés az első teendői között hajtotta végre a történelmi jelentőségű helyi rendszerváltoztatást. Ezzel visszaadta a helyi közösségeknek az önkormányzathoz való jogát, lehetővé téve a helyi közhatalom demokratikus és önálló gyakorlását.

Az önkormányzati rendszer 1990-ben történt kialakításakor a legnagyobb hangsúlyt a demokratikus működés, az önkormányzati autonómia, illetve a kormányzati túlhatalmat megakadályozó garanciák kiépítése kapta. Abban a történelmi korszakban ez természetes volt, melynek következményeként a gazdaságossági, hatékonysági, valamint szakmai szempontokat a szükségesnél kisebb mértékben vették figyelembe. A kialakított nagyfokú önállóság ellenére az elmúlt húszegynéhány év során folyamatosan szűkült az önkormányzatok mozgásterét, a helyi közszolgáltatások biztosítása egyre nagyobb erőfeszítéseket igényelt, a finanszírozás elnehezült, a nem összehangolt elemek egymást erősítő hatása miatt.

E helyzet kialakulásának okai közül alapvetően három tényező emelhető ki. Egyrészt az önkormányzati rendszer belső ellentmondásai, működési zavarai, másrészt a nagy ellátórendszerek elmaradt reformjai – az állam szerepvállalásának tisztázatlansága –, harmadrészt a folyamatosan csökkenő állami támogatások mértéke (miközben a kötelezően ellátandó feladatok száma jelentősen megnövekedett).

Húsz év alatt szakmai és politikai síkon is egyértelművé vált, hogy hazánk önkormányzati rendszere átfogó megújításra szorul. Az átalakítás során figyelembe kellett venni a folyamatban lévő államszervezeti reform hatásait is, különös tekintettel az állam szerepének átértékelésére (bizonyos területeken az állam feladatvállalásának növekedésére) és az ehhez kapcsolódó szervezeti változásokra. A megújulást sürgette a sok elemében radikálisan megváltozott társadalmi, gazdasági, közjogi környezet, továbbá az európai uniós tagságból fakadó követelmények és lehetőségek közötti összhang megteremtésének igénye is.

Mindezek együttes hatásaként az Alaptörvény már ezen elveket figyelembe véve rögzíti az önkormányzatiság meghatározó elveit az „Állam” fejezetnek a helyi önkormányzatokról szóló 31-35) cikkeiben.

Az önkormányzati működés feltételrendszerét pedig a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. Törvény (a továbbiakban: Mötv.) szabja meg.

2013. január 1-től – a Mötv. meghatározó szakaszainak hatálybalépésétől kezdve – az önkormányzatokra vonatkozó szabályozás nagy része többé-kevésbé átalakult, és ez az új törvény kiemelten kezelte a feladatok megreformálását is. Voltak olyan szakterületek, melyek szabályai jelentősen változtak, de akadtak kevésbé módosuló, illetve változatlan előírások szerint működők is. Komoly változások érintették a köznevelési és a közgyűteményi feladatokat, kevésbé módosultak a szociális részek, míg változatlanok (nem egy esetben a már végbement korábbi átalakulások miatt) tekinthetőek egyes közsolgáltatások.

A Mötv. 13. § (1) bekezdése szerint a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok különösen:

1. településfejlesztés, településrendezés
2. településüzemeltetés (köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása)
3. a közterületek, valamint az önkormányzat tulajdonában álló közintézmény elnevezése
4. egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítségét célzó szolgáltatások
5. környezet-egészségügy (köztisztaság, települési környezet tisztaságának biztosítása, rovar- és rágcsálóirtás)
6. óvodai ellátás
7. kulturális szolgáltatás, különösen a nyilvános könyvtári ellátás biztosítása; filmszínház, előadó-művészeti szervezet támogatása, a kulturális örökség helyi védelme; a helyi közművelődési tevékenység támogatása
8. szociális, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások
9. lakás- és helyiséggazdálkodás
10. a területén hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának, valamint a hajléktalanná válás megelőzésének biztosítása
11. helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás
12. honvédelem, polgári védelem, katasztrófavédelem, helyi közfoglalkoztatás
13. helyi adóval, gazdaság szervezéssel és a turizmussal kapcsolatos feladatok
14. a kistermelők, őstermelők számára – jogszabályban meghatározott termékeik – értékesítési lehetőségeinek biztosítása, ideértve a hétvégi árusítás lehetőségét is
15. sport, ifjúsági ügyek
16. nemzetiségi ügyek
17. közreműködés a település közbiztonságának biztosításában
18. helyi közösségi közlekedés biztosítása
19. hulladékgazdálkodás
20. távhőszolgáltatás
21. víziközmű-szolgáltatás, amennyiben a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény rendelkezései szerint a helyi önkormányzat ellátásért felelősnek minősül.

A Mötv. másutt rendelkezik arról is, hogy törvény a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó más önkormányzati feladatot is megállapíthat. A helyi önkormányzatok továbbra is önként vállalhatják olyan helyi közügyek ellátását, amelyeket jogszabály nem utal más szerv kizárólagos hatáskörébe. Ez azonban nem veszélyeztetheti a kötelező feladatok ellátását.

A normaszöveg értelmezésével összefüggésben ki kell térni arra is, hogy mit takarhat a „helyi” fogalom. Itt az állami és a helyi közötti hatáskör elhatárolásából kell kiindulni. Negatív megközelítéssel: minden közügy helyinek tekintendő, ami nem elsősorban az állami, azaz az országos szinthez kötődik. Persze az is általában igaz, hogy az országos jellegű témáknak gyakorlatilag mindig van kisebb-nagyobb lokális lecsapódása.

Az állami és önkormányzati feladatok folyamatos változásban vannak, azok időben és térben is nagyon sokszínűen alakulnak. Kimutatható azonban a tendencia: az állam magához vont olyan témákat, melyek a rendszerváltást követően jellemzően önkormányzati kötelezettségek voltak. E döntés háttérében nyilvánvalóan meghatározó szempont a feladatellátás hatékonyságának a javítása volt. Kétségtelen, hogy az önkormányzatiság szerepe, a feladatokkal és a hatáskörökkel együtt csökkent és ezzel párhuzamosan erősödött a centralizált – de legalábbis központilag felügyelt – közigazgatási rendszer. Mindezzel együtt fontos rögzíteni azt is, hogy az önkormányzati önállóságot a jelenlegi, törvényességi szempontú felügyeleti beavatkozás nem sérti, hiszen annak elsődleges célja a jogszerű helyzetek kikényszerítése, a szabálytalanságok kiküszöbölése. Az új feladatellátási struktúrában azonban még fontosabb lesz az önkormányzati és állami szereplők együttműködése.

Könnyen belátható, hogy 2013. január 1-e egy éles határvonalat jelentett az önkormányzati tevékenységben. Az erre vonatkozó jogszabályi környezet jórészt az elmúlt néhány év során hatályba léptetett normákból áll (beleértve a régebbi jogszabályok egyes meghatározó részeinek teljes megváltoztatását is).

A továbbiakban a munkánkat leginkább befolyásoló szabályozási elemeket soroljuk fel-

2. A projekt által érintett ügycsoportok

a/ meghatározó törvények

- Magyarország Alaptörvénye
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól (Mötv.)
- 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról (Jat.)

b/ további törvények

- 1990. évi XCIII. törvény az illetékről (Itv.)
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és ellátásról (Szt.)
- 1993. évi LXXVIII. törvény a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról (Lakástv.)
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)

- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről (Kult. tv.)
- 2000. évi C. törvény a számvitelről (Számv. tv.)
- 2007. évi CLXXXI. törvény a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról (Knyt.)
- 2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról
- 2011. évi CVIII. Törvény a közbeszerzésekről (Kbt.)
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról (Infotv.)
- 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról (Et.)
- 2011. évi CXCIV. törvény a nemzeti köznevelésről (Köznev. törv.)
- 2011. évi CXCIV. törvény az államháztartásról (Áht.)
- 2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról (Nvt.)
- 2011. évi CXCVI. törvény a közszolgálati tisztviselőkről (Kttv.)
- 2013. évi CCXXX. törvény Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

c/ Kormányrendeletek

- 4/2011. (I. 28.) Korm. Rendelet a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának rendjéről
- 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról
- 4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet az államháztartás számviteléről

d/ miniszteri rendeletek

- 38/2013. (IX. 19.) az államháztartásban felmerülő egyes gyakoribb gazdasági események kötelező elszámolási módjáról

f/ önkormányzati rendeletek

- Vác Város Önkormányzat 5/1991. (III.11.) sz. rendelete az iparűzési adóról
- Vác Város Önkormányzat 9/1995 (V.8.) sz. rendelete az Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- Vác Város Önkormányzat 10/1995 (V.8.) sz. rendelete a magánszemélyek kommunális adójáról
- Vác Város Önkormányzat 19/2002 (IX.24.) sz. rendelete a települési szilárd hulladék összegyűjtésére, elszállítására és ártalmatlanítására szervezett kötelező helyi közszolgáltatásról
- Vác Város Önkormányzat 29/2005 (X.17.) sz. rendelete az Önkormányzat vagyonáról és a vagyonnal való gazdálkodás egyes szabályairól
- Vác Város Önkormányzat 2/2008 (I.22.) sz. rendelete a pénzben és természetben nyújtott szociális és gyermekvédelmi ellátások helyi szabályairól
- Vác Város Önkormányzat 5/2008 (II.22.) sz. rendelete a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátások igénybevételéről és a fizetendő térítési díjakról
- Vác Város Önkormányzat 38/2009 (XII.21.) sz. rendelete az építményadóról
- Vác Város Önkormányzat 33/2011 (XI.16.) sz. rendelete az idegenforgalmi adóról

- Vác Város Önkormányzat 35/2012. (IX.21.) sz. rendelete a rendeletek előkészítésében való társadalmi részvételről
- Vác Város Önkormányzat 9/2012 (III.22.) sz. rendelete a Képviselő-testület Szervezeti és Működési Szabályzatáról
- Vác Város Önkormányzat 12/2012 (III.22.) sz. rendelete az önkormányzati támogatások rendjéről
- Vác Város Önkormányzat 49/2013. (X.18.) sz. rendelete Vác Város címerének és zászlójának, valamint a Vác név használatának rendjéről
- Vác Város Önkormányzat 56/2013. (XI.22.) sz. rendelete a kötelező települési hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról
- Vác Város Önkormányzat 63/2013. (XII.13.) sz. rendelete a városi kitüntetések alapításáról és adományozásáról
- Vác Város Önkormányzat 63/2013. (XII.13.) sz. rendelete a közművelődési tevékenység helyi feladatairól
- Vác Város Önkormányzat 5/2014. (II.21.) sz. rendelete Vác Város Önkormányzat 2014. évi költségvetéséről
- Vác Város Önkormányzat 6/2014. (II.21.) sz. rendelete Vác Város sport és szabadidő feladatairól
- Vác Város Önkormányzat 22/2014. (VI.20.) sz. rendelete az önkormányzat vagyonáról és a vagyonnal való gazdálkodás egyes szabályairól, valamint az önkormányzat vagyonának értékesítése, illetve hasznosítása során alkalmazandó pályáztatási szabályokról
-